

Det kgl. Landhusholdningselskabs Halvaarsmøde

d. 15de Decbr. 1869.

De efter Tour fratrædende Embedsmænd gjenvalgtes, nemlig til Præsident: Lehnsgreve Holstein til Holsteinborg enstemmig (med 69 St.) og til Medlemmer af Kommissionen: Kammerraad Andersen paa Gunderslevholm (69 St.), Forpagter Heide paa Bygholms Teglværk (69 St.), Etatsraad Hofman (Bang) til Hofmansgade (64 St.) og Kammerherre Wichfeld til Engestofte (56 St.)

Derefter optoges enstemmig til Medlemmer af Selskabet:

Appeldorn, Forpagter, Sparresholm pr. Rønne.

Brockdorff, Propr., Frederikseeg pr. Ringsted.

Castenschiold, C., Godsejer, Borreby pr. Skjelskør.

David, Konferentsraad, Dr. phil., Kjøbenhavn.

Eriksen, Forp., Jægerspris.

Fønss, Hofjægermester, Hindsgavl pr. Middelfart.

Gasmann, Propr., Fladsaagaard pr. Næstved.

Hansen, Forp., Mattrup pr. Horsens.

Hansen, Chr., Forp., Stensgaard pr. Rudkjøbing.

Harreschou, Forv., Nybogaard pr. Kvistgaard St.

Holst, Møllesejer, Bredvad Mølle pr. Horsens.

Hansen, Forvalter, Hindholm pr. Fuglebjerg.

Jacobsen, Kapt. og Brygger, Carlsberg pr. Kjøbenhavn.

Jørgensen, Forp., Villestrup pr. Arden ved Hobro.

Kruse, Forp., Christiansminde pr. Frederiksfund.

Lacoppidan, Forp., Lehnstov pr. Svendborg.

Lauritzen, Prokurator, Horsens.

Lautrup, Forp., Gissfeldt pr. Rønne.

Malling, Propr., Stensbymølle pr. Bordingborg.

Nyborg, Forp., Sastrøw pr. Odense.
 Olsen, Propr., Swanholmsminde pr. Aalborg.
 Petersen, Propr., Holmstrupgaard pr. Aarhus.
 Raphael, Propr., Nyvangsgaard pr. Holbek.
 Schrøder, S., Arkitekt, Kjøbenhavn.
 Steenbach, Jagermester og Godsejer, Aalhykkegaard pr. Odense.
 Stensler, Forp., Hefede pr. Rønne.
 Schumacher, Forp., Thurebnille pr. Kjøge.
 Stephensen, Institutbestyrer, Holsteinsminde pr. Fuglebjerg.
 Tvede, Arkitekt, Kjøbenhavn.
 Woldsen, S. F., Propr., Phønixborg pr. Kolding.
 Zahle, P. Chr., Kand. theol., Kjøbenhavn.
 Ialt 31 Medlemmer, saa at Selskabet nu omtrent tæller 500 Medlemmer.

Den styrende Præsident, Professor Jørgensen, gav derpaa følgende Udfigt over Selskabets Virksomhed i det forløbne Halvaar: For et Par Aar siden indsamlede og udgav Selskabet som Manuskript en Række af „Meddelelser om Draining“ fra Landets forskjellige Egne; det følgende Aar udsatte Selskabet 200 Rd. som Prisbelønning for den bedste „Anvisning til Draining“; der indkom to Besvarelser; en Kommission, bestaaende af Professor Holmberg, Forpagter Heide og Inspektør Buus, har gennemgaaet disse Besvarelser og foreslaaet Præsidenten at belønne den ene af dem med de 200 Rd., saafremt Forfatteren vil være villig til at foretage visse foreslaaede Forandringer. Noget endelig Afgjørelse af Sagen er endnu ikke truffet. En ifølge Selskabets Opfordring udarbejdet lille Lærebog, nærmest bestemt for Folkehøjskolerne, i Statsøkonomiens Grundsætninger, har cirkuleret i et Udvalg, og vil rimeligvis udkomme i Trykken om kort Tid.

Af Landvæsenlæringer ere 34 afgaaede, hvoraf 25 med Lærebrev, 41 nye ere antagne, saa der for Øjeblikket er 95; desuden er der for Tiden 5 Mejeribødkerlæringer, 4 Mejeribestyrerlæringer, 16 Mejeristelarlinger, 1 Sveitserlærning og 2 stotste Læringer; sidste Sommer arbejdede 19 Drainingslæringer under Selskabet.

I Foraaret sendtes efter Forhandling med Finantsministeriet en Engvandingmester op til Island; han har arbejdet med meget Held i den forløbne Sommer, udført meget gode Anlæg og vundet Befolkningens Tillid, saa at hans Hjælp bliver mere og mere efterspurgt. Det er derfor blevet besluttet, at han skal blive deroppe et Aar endnu, delvis understøttet af Selskabet.

Da det for Bedømmelsen af Agerbrugets Fremskridt her i Landet vil være af Betydning, om man kan faa Oplysning om den Mængde kunstig Gjødning, der aarlig indføres her til, har Selskabet anmodet Finantsministeriet om, at den Gjødning, der hidtil i Toldlisterne er indbefattet i Klassen „Affald“, for Fremtiden maa udsøndres som en Klasse for sig under Benævnelsen „Handelsgjødning“ med 2 Underafdelinger, nemlig for naturlig og for tilberedt Handelsgjødning. Finantsministeriet har tildels indvilliget heri, og med Undtagelse af de Gjødningsmidler f. Ex. Ben, Chilisalpeter og lg., der hidtil ere og fremtidig ogsaa ville blive opførte under disse Klasser, ville de andre hidtil under Klassen „Affald“ henførte Gjødningsmidler (f. Ex. Guano, sur fosforsur Kalk o. lg.) fra 1ste April 1870 blive udsøndrede i en særlig Klasse med de 2 foreflaaede Underafdelinger: naturlig og tilberedt.

Gavebrevet fra Komiteen for „Fond til Landmænds Uddannelse“ vilde blive overleveret Præsidenten den følgende Dag; i Henhold til Lovene for Fondet valgtes ved Generalforsamlingen en Bestyrelse for det nævnte Fond, og denne kom til at bestaa af Kammerraad Andersen (43 St.), Hofjægermester Sehested (43 St.) og Redaktør Møller-Holst (36 St.) foruden af Etatsr. Tesdorpf, der som Selskabets ældste Præsident, og Etatsr. Bendz, der som ældste Kommissionsmedlem, begge tiltraadte den nævnte Bestyrelse.

Saa vel Forslaget til Selskabets Virksomhed som til Budgettet for det kommende Aar var forinden Mødet omsendt til Medlemmerne. Budgettet var ledsaget af en Del oplysende og sammenlignende Bemærkninger for de 2 sidste Aars Bedkommende, udarbejdet af Sekretæren. Af dette fremgik det i det

Hele taget, at Selskabets Status vel havde forringet sig lidt i de sidste Aar, men foruden at Selskabet stærkt havde udvidet sin Virksomhed, havde de sidste Aar ogsaa medført flere store extraordinære Udgifter, der for Fremtiden vilde falde bort, blandt hvilke navnlig maa fremhæves Rævegudsforslen til England og Skotland, der i tre Aar medførte den betydelige Udgift af omtrent 2000 Rd. aarlig, fraregnet Refusioner, og i det sidst forløbne Aar det store Landmandsmøde og Selskabets Hundredaarsfest, der omtrent havde medtaget 2000 Rd. Den Gjæld, som man derfor havde paadraget sig i de sidste Aar, var imidlertid ej større, end at man mente at kunne afvikle den ved den almindelige aarlige Indtægt, saa at man ej behøvede at angribe Selskabets Kapitalformue.

Budgettet for Regnskabsaaret 1ste April 1870 til 31te Marts 1871 var for Indtægtens Vedkommende følgende:

Indtægt:

Medlemskontingenter	4800 Rd.
Renter af Selskabets Effekter	5860 —
Statskassens Bidrag	1600 —
Statsraad Schow's Legat	100 —
Andre Indtægter, navnlig Salg af Forslagskrifter	240 —
	12600 Rd.

og Udgiften foresloges fordelt saaledes:

Konto	Budget		Udgiften var			
	1870/71		1867/68		1868/69	
	Rd	β	Rd	β	Rd	β
1 Udarbejdelse og Trykning af landøkonomiske og naturvidenskabelige Skrifter	1000	"	2278	76	656	32
2 Anskaffelse af landøkonomiske og naturvidenskabelige Skrifter til Uddeling	2450	"	1637	48	2268	29
3 Selskabets Foredrags- og Diskussionsmøder	200	"	97	"	243	"
4 Folkelig Undervisning, navnlig ved populære Foredrag	150	"	120	79	136	7
5 Meteorologiske Undersøgelser	500	"	500	"	500	"
6 Foranstaltninger til Udryddelse af skadelige Dyr	50	"	16	28	20	48
7 Kemiske Analyser	200	"	93	55	180	64
8 Mælkeundersøgelser	1300	"	1300	"	1430	48
	5850		5850			

Konto		Budget		Udgiften var			
		1870/71		1867/68		1868/69	
		Rd	β	Rd	β	Rd	β
	Transport . . .	5850	"				
9	Rejseunderstøttelser	1100	"	1153	32	1725	"
10	Selskabets Lærlinger	1000	"	1177	48	1430	"
11	Belønninger for Landboflid	200	"	119	48	59	32
12	Træplantning	100	"	320	"	45	"
13	Diavlen og andre til Landbruget sig støttende Erhverv	150	"	"	"	57	7
14	Island, Færøerne og Grønland	400	"	47	22	253	4
15	Udstillinger	100	"	47	67	200	"
16	Lønninger og Enkeunderstøttelser	1400	"	1350	"	1512	"
17	Regnskabsføring, Fragt, Porto, Bekjendtgørelser og andre Omkostninger	900	"	618	82	1581	57
18	Forrentning og Afbetaling af Laan og andre Fordringer	1400	"	"	"	66	65
	Udgift Sum . .	12600	"				

Til Udgiftssiden knyttede den styrende Præsident følgende Bemærkninger:

- ad 1. Der forberedes en ny Udgave af Johnstons Katekismus foruden de tidligere nævnte Bøger om Draining og Statsøkonomiens Grundsætninger.
- ad 2. Forsøgelsen af Medlemmer nødvendiggjør en Stigning af denne Post, da hvert Medlem faaer et Exemplar af „Tidskrift for Landøkonomi“. Desuden uddeles der Bøger dels til Sognebibliotheker og dels til Lærlingerne. Disse modtage, idet de tiltræde deres Pladser under Selskabet en smul lille Bogsamling, der foreløbig betragtes som et Laan, men kræves dog ikke senere tilbage, med mindre Lærlingen forlader sin Plads i Utide eller til Utilfredshed.
- ad 4. Pigeskolen i Østerby ved Aarhus gives i 3 Aar en Understøttelse af 50 Rd. aarlig, navnlig af Hensyn til dens særlige Virksomhed for Kundskab i Mejerivæsenet. De øvrige Penge bruges navnlig til Anskaffelse af fysiske og kemiske Apparater for nidkjære og virksomme Skolelærere, der med Held søge at udbrede Kundskab blandt de omboende Jordbrugere. Der indkommer aarlig en Masse

Begjæringer, men iaar har Regjeringen opført en Sum til dette Brug paa Finantsloven, og da det vel nok kan antages, at den bevilliges, gjentager sig altsaa her, hvad der ogsaa tidligere er steet, nemlig at Selskabet sætter Sagen i Gang, og Regjeringen da senere overtager og bærer den.

ad 5. Med disse 500 Rbd. udrettes særdeles meget; de meteorologiske Observatorer udføre deres Arbejde aldeles uden Betaling, og Sagttagelserne blive strax beregnede og offentliggjorte baade maanedlig og aarlig. Den Opgave, som Landhusholdningselskabet havde stillet sig ved disse Sagttagelser, nemlig at samle Materiale til en Bestemmelse af Landets Klima, kan fuldkommen tilfredsstillende løses ved den nuværende Ordning, men naar Talen derimod bliver om i Righed med andre Lande daglig ad telegrafisk Vej at modtage og strax at beregne og bearbejde Sagttagelserne for derefter at danne sig et Skøn over hvorledes Vejret i det nærmeste Døgn vil blive, og hvorved der vilde kunne forebygges store Tab og Ulykker, naar saadanne Vejrforudsigelser strax bleve affendte til vore vigtigste Rystpunkter, — saa bliver Arbejderne saa omfattende, at de kun kunne udføres af Mænd, der udelukkende beskæftige sig dermed, saa bliver det nødvendigt at saa et meteorologisk Bureau oprettet, men saa bliver ogsaa Udgifterne saa store, at det kun kan være Staten og ikke et privat Selskab, der kan afholde dem. De fleste af vore Nabolande, selv Norge, har imidlertid allerede oprettet saadanne Bureauer; fra dem modtage vi stadig Forespørgsler, der for største Delen maa lades ubesvarede, og det er derfor, særlig naar man seer hen til Danmarks Beliggenhed, ligesom blevet en Uresssag for os, at vi snart komme med paa dette Omraade, hvorfor saavel den styrende Præsident som Docent Fjord indtrængende paa kaldte Interessen for denne Sag.

ad 10. Etatsraad Tesdorpf udtalte ved denne Post, at han

vel ikke behøver at anbefale Lærlingeinstitutionen, den er saa gammel og har virket saa meget, at den kan anbefale sig selv. Derimod opfordrer han Medlemmerne til at lægge Mærke til, naar de træffe unge dygtige Menneſter, der ſærlig maatte egne sig til at antages ſom ſkotte Lærlinger. Som Egenſkaber i ſaa Henſeende maa nævnes, at de ere opvakte, at de have ſaaet en god Underviſning ved ſ. Ex. at gjenneſtaa en af de bedre Folkehøiſkoler, at de ere praktiſt udviklede og øvede, at de ere kraftige, ſaa at de kunne hævde deres Plads blandt Skotterne, ſom ſtille ſtore Fordringer til Arbejderne; desuden bør de kjende noget til det engelliſke Sprog. Fyldeſtgjøres diſſe Fordringer, da vil den unge Mand i Skotland kunne gjenneſtaa en Skole, ſom vi næppe vilde være i Stand til at byde ham her, ſelv paa vore bedſte Gaarde, thi det er ikke blot ved Udførelſen af det enkelte Arbejde, men ved hele Agerbrugets Ordning, at han derovre paa en heldig Maade vil ſaa ſit Blik aabnet og ſin Haand øvet.

- ad 12. Beſtemmelfen med de 100 Rd. til Træplantning er blot at opfylde nogle ældre Løfter og Tilſagn, Selſkabet har givet. Efter Hedeſelſkabets Drettelleſe maa Landhuſholdningsſelſkabet derimod væſentlig overdrage dette denne Virksomhedsgren.
- ad 13. Fra Bornholms Landboforening er kommet et indtrængende Andragende til Selſkabet om at hjælpe med til at underſtøtte 2 unge Beſlagsmede til at opholde ſig ved Landbohøiſkolen, og man er gaaet ind derpaa ved at underſtøtte hver af dem med 60 Rd.
- ad 15. Det Forſlag, ſom Redaktør Møller-Holſt ſtillede iſſor om at Selſkabet ſkulde medvirke til Udbredelſe af god Folkelæſning, var ſenere blevet behandlet i et Udvalg, og Reſultatet, man var naaet til, fremſtilledeſ af Redaktør Møller-Holſt at være følgende: Udvalget var enedes om at forkaſte hans oprindelige Forſlag i alle dets 3 Punkter og iſtedetfor at foreſlaa: 1) at Selſkabet herefter udfølde

og stadig fortsætter de tidligere udgivne Fortegnelser over passende Folkekrifter; 2) at Selskabet ved Foredrag og Drøftelse, f. Ex. af Sædelighedsforholdene paa Landet, samler Bidrag til Belysning af de Midler, der maatte staa til Jordbrugerens Raadighed for at støtte og ophjælpe Arbejderbefolkningens intellektuelle og moralske Udvikling; og 3) at Selskabet yder Udvalget til Folkeoplysningens Fremme sin Bistand, navnlig ved at medvirke til, at landøkonomiske Kundskaber ogsaa ad denne Vej spredes blandt Almuen. Dette Forslag havde Præsidiumet tiltraadt, og det mødte ikke heller nogen Indsigelse fra Forsamlingens Side.

ad 16. Skjøndt Medlemstallet og Omfanget for Selskabets Virksomhed er tiltaget saa meget i de senere Aar, er Udgiften til Lønninger dog omtrent den samme. Det vil derfor være nødvendigt ad Aare at stille større Krav, thi Honoraret til Selskabets Sekretær er kun ringe i Forhold til det store Arbejde, han udfører.

Den følgende Dag overrakte Gavebrevet for „Fond til Landmænds Uddannelse“ til Landhusholdningselskabets Præsidium. Til Fondets Dannelse havde indtil d. 15de Decbr. 1731 Bidragydende medvirket, ved dels allerede at have indbetalt 6183 Rd. 36 β og ved dels at have givet Løfte om 2899 Rd. 48 β . Gavebrevet lød som følger:

I Erkjendelse af det kgl. danske Landhusholdningselskabs store og mangefidige Fortjenester i dette hundreaarige Virksomhed, udstedte i Begyndelsen af indeværende Aar endel Medlemmer af Selskabet en Indbydelse til et almindeligt Møde, hvor der skulde forhandles om, paa hvilken Maade man ved Selskabets Hundredaarsfest i Juli d. A. bedst kunde lægge denne Aerkjendelse for Dagen.

Paa dette Møde, der afholdtes paa den Polytekniske Lærerskole i Kjøbenhavn, d. 11te Febr. d. A., blev det vedtaget,

at man som det mest passende Vidnesbyrd i saa Henseende vilde søge dannet et Fond til Landmænds Uddannelse, der ved Hundredaarsfesten kunde overrækkes Landhusholdnings-selskabets Bestyrelse, og efterat Grundreglerne for Fondets Tilvebringelse og dettes fremtidige Anvendelse og Bestyrelse vare vedtagne, overdroges det dernæst til Undertegnede at gennemføre Sagen.

Efter at have arbejdet i den betegnede Retning, slutte vi vort Hverv ved herved at udstede følgende Gavebrev, hvorved det indkomne og fremdeles indkommende Beløb stænkes til et Fond til Landmænds Uddannelse, stiftet til Minde om det kgl. danske Landhusholdnings-selskabs Hundredaarsfest, paa følgende Vilkaar:

1. Det Beløb, som alt er indkommen, stilles som Grundfond under Landhusholdnings-selskabets Varetægt; dog skal Fondet ingenlunde dermed betragtes som affluttet, men kan til enhver Tid modtage Tilskud af enhver Størrelse, som maatte ydes til Fremme af Fondets Formaal, hvad enten saadanne Tilskud maatte bestaa i Bidrag engang for alle eller i aarlige Bidrag.

2. Fondets Kapitalformne, — derunder indbefattet den Forøgelse, som maatte blive det til Del ved Bidrag, der indflyde, efterat Gavebrevet er overrakt —, skal efter bedste Skjøn af den i § 3 nævnte Bestyrelse anbringes enten i danske Statspapirer eller mod Prioritets-Obligationer i faste Ejendomme efter Reglerne for Anbringelsen af Umyndiges Midler. Kapitalformuen maa ingenfinde angribes, hvorimod Renterne aarlig skulde anvendes til at fremme Fondets Formaal, nemlig:

„at hjælpe ubemidlede, yngre, særlig begavede Mænd af alle Samfundsklasser, — der have gennemgaaet en Landbrugsskole eller paa anden Maade godtgjort at være i Besiddelse af de fornødne praktiske og theoretiske Fortundstaber, — til at erhverve sig en fuldstændigere Uddannelse i Landbruget, navnlig Saadanne, der agte at uddanne sig som Lærere ved Landbrugsskolerne.“

Fondets Renter skulle, saavidt muligt, uddeles hvert Aars 7. Juli.

3. Fondet, som altid skal staa under Landhusholdnings-selskabets Baretagt, uden dog at sammenblandes med Selskabets Midler, skal bestyres af en særlig Bestyrelse af 5 Medlemmer, nemlig Landhusholdnings-selskabets „ældste Præsident“, Selskabets „ældste Kommissionsmedlem“ samt tre blandt Landhusholdnings-selskabets Medlemmer paa Selskabets Efteraars-Generalforsamling valgte Mænd, der, paa samme Maade som Selskabets øvrige Funktionærer, vælges paa 3 Aar ad Gangen, saaledes at 1 fratræder aarlig, men selvfølgelig kan gjenvælges.

Skulde det Tilfælde indtræffe, at et Kommissionsmedlem, som efter foranstaaende Bestemmelser vilde have at deltage i Fondets Bestyrelse, enten er forhindret heri eller allerede, ifølge Valg af Generalforsamlingen, er Medlem af Bestyrelsen, tiltrædes denne i saa Fald for den paagjældende Tid af det Kommissionsmedlem, der maa regnes som det næstældste i Rækken af Kommissionsmedlemmerne. Hvis derimod en af de til Medlem af Fondets Bestyrelse valgte Mænd skulde blive valgt til Præsident, udtræder han strax af Bestyrelsen, og der bliver da paa samme Generalforsamling, paa hvilken han vælges til Præsident, at foretage Valg paa et nyt Medlem af Bestyrelsen for den tilbageværende Del af hans Funktionstid.

Skulde Landhusholdnings-selskabets Bestyrelse nogensinde blive forandret saaledes, at de ovennævnte Regler for Tiltrædelsen til Fondets Bestyrelse ikke længere nøjagtig kunne følges, skal Landhusholdnings-selskabets Generalforsamling være berettiget til at vedtage de Forandringer med Hensyn til Valget af Fondets Bestyrelse, som ere absolut nødvendige, dog at disse Forandringer approberes af Indenrigsministeriet eller den Myndighed, der til den Tid maatte være øverste Regerings-Autoritet i Landvæsenfager, hvilken Autoritet ogsaa skal kunne træffe Bestemmelse om Fondets Bestyrelse, hvis mod Formodning det kgl. Landhusholdnings-selskab nogensinde skulde blive opløst.

Alle, Fondet vedrørende, Anliggender, navnlig ogsaa Bestemmelsen af, hvem Fondets aarlige Rente=Indtægt skal tildeles, afgjøres af Fondets Bestyrelse efter Stemmeafstemning. Fondets Djemed skal imidlertid ingenfinde kunne forandres, og Bestemmelser om forandret Anbringelse af Fondets Kapitalformue skulle ikke kunne træffes, med mindre alle Bestyrelsens Medlemmer ere enige derom.

Bestyrelsen skal aarlig i mindst een dansk Landbrugstidende lade indrykke en Beretning, der udviser Størrelsen af Fondets Kapitalformue, den Forøgelse af samme, som har fundet Sted i Aarets Løb, og hvorledes Fondets Rente=Indtægt er bleven anvendt.

Saaledes udstede og underskrive vi dette Gavebrev, paa hvilket vi haabe, at der vil blive meddelt Igl. allernaadigst Konfirmation.

Kjøbenhavn d. 7de Juli 1869.

F. Sehested.

J. B. S. Andersen.

Berner Schilden.

E. Møller-Holst.

A. Pedersen.

S. Pedersen.
